

Bezoekadres: Het Timmerhuis
Halvemaanpassage 90, Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Internet: www.rotterdam.nl

Van: Karin Wolters
Telefoon: 14 010
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Ons kenmerk: M2211-71 - 22bo006630
Bijlage(n): -

Onderwerp: Voortgang actieprogramma EU-
arbeidsmigranten t/m oktober 2022

Datum: 15 november 2022

Aan de commissie(s)
Werk en Inkomen, Onderwijs,
Samenleven, Schuldhulpverlening en
Armoedebestrijding

Beste commissieleden,

In maart 2022 heeft uw raad de voortgangsrapportage over 2021 (22bb002944) ontvangen van het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025'. In 2022 is de Rotterdamse aanpak EU-arbeidsmigranten verder op stoom gekomen. Ook is een aantal hiaten in de aanpak en de omvang en complexiteit van de opgave(n) beter inzichtelijk geworden met de rapportages 'Gescheiden werelden, een fenomeenonderzoek naar EU-arbeidsuitbuiting, veiligheidsbeleving en sociale cohesie in Carnisse, Oud Charlois en de Tarwewijk' (22bb001401) en de eindrapportage 'Verkenning naar de arbeidsmarkt voor EU-arbeidsmigranten in Rotterdam' (22bb003527). Middels deze brief informeren wij u op hoofdlijnen over de voortgang en resultaten tot en met oktober 2022.

Inzet op bestendige terugkeer van dakloze EU-(arbeids)migranten

Uw raad heeft de afgelopen tijd met enige regelmaat vragen gesteld over de inzet op dakloze EU-migranten. In 2021 is de aanpak bestendige terugkeer in nauwe samenwerking met zorg- en veiligheidspartijen verstevigd. Hierbij gaat het zowel om de stedelijke als gebiedsgerichte aanpak en inzet. Naar aanleiding van de motie "Menswaardige opvang EU-migranten" (21bb14134) is in juni 2022 een pilot gestart met kortdurende opvang aan EU-migranten (maximaal 1 week) als onderdeel van een traject naar werk en/of terugkeer naar het land van herkomst. Hiermee wordt op vele fronten ingezet om de dakloze EU-migranten perspectief te bieden, alsook overlast op straat te voorkomen. Dit leidt tot onderstaande resultaten waarbij we het volgende beeld zien vanaf januari tot en met september 2022:

	2022 <i>(jan.-sept.)</i>	2021 <i>(jan.-dec.)</i>
Aantal EU-migranten aan het werk geholpen	137	131
Vrijwillig teruggekeerd naar het land van herkomst	171	169
Gedwongen terugkeer/ uitzetting	54	51

Met dit beeld zullen we over heel 2022 een forse stijging zien in het aantal terugkeertrajecten ten opzichte van 2021. Ondanks deze resultaten zien we helaas ook een continue nieuwe instroom van nieuwe dakloze EU-migranten. Preventie van dakloosheid is nodig om dit probleem bij de bron aan te pakken. Met het landelijke plan dakloze EU-migranten die afgelopen zomer naar de Tweede Kamer is gestuurd wordt ingezet op een landelijke uniforme aanpak á la de werkwijze in Rotterdam. Dit is belangrijk, gelet op de reisbewegingen van de doelgroep tussen de grote steden. Het Rijk dient nog met financiering voor dekking van het plan te komen. Waar nodig zal Rotterdam hiertoe een lobbytraject opstarten.

Tegengaan van illegaal gebruik van bergingen en schuren

Het komt regelmatig voor dat dakloze EU-migranten in bergingen en schuren worden aangetroffen. Vanaf mei 2022 is daarom ook een start gemaakt met het betrekken van de bouwinspecteurs bij de aanpak, in de Tarwewijk en Carnisse. Met deze samenwerking kan de gemeente malafide situaties in bergingen en schuren beter aanpakken, omdat de bouwinspecteurs de mogelijkheid hebben om te handhaven op grond van het bestemmingsplan of de bouwregelgeving. Ze werken aan de hand van meldingen of signalen en gaan langs bij de voor hun bekende locaties. Sinds 1 mei zijn er 28 zaken afgerond waarbij slapers in bergingen en schuren zijn aangetroffen, waarvan 27 via een minnelijk traject. De eigenaar is in deze gevallen aangesproken en gewezen op de situatie. Deze heeft vervolgens zelfstandig maatregelen genomen om de situatie te herstellen en in de toekomst te voorkomen. Ook trok de gemeente gezamenlijk op met een aantal VvE's aan de Pleinweg om het achterpad en de aanwezige schuren op te ruimen en aan te pakken zodat hier geen slapers meer kunnen komen. In één geval is geconstateerd dat een berging welwillend door een eigenaar wordt verhuurd aan arbeidsmigranten. Hierop is een handhavingstraject gestart. Tot tweemaal toe is een dwangsom opgelegd, welke beide zijn verbeurd en worden ingevorderd. Nu worden de vervolgstappen binnen het handhavingstraject bekeken. Op die manier wordt zowel gewerkt aan de leefbaarheid van de wijken als de aanpak van malafide praktijken.

Huisvesting van EU-arbeidsmigranten

Vanuit het Rijk is het programma 'Een thuis voor iedereen' aangekondigd, als onderdeel van de Nationale Woon- en Bouwagenda. In dit programma, gericht op het creëren van huisvesting, worden EU-arbeidsmigranten ook als doelgroep benoemd voor o.a. het opstellen van een regionale woonzorgvisie. Op dit moment zijn pilotregio's aan de slag met het opstellen van deze woonzorgvisies, vanaf 2023 moeten alle overige gemeenten en regio's hiermee aan de slag. De consequenties hiervan worden nog in kaart gebracht.

Aanpak van Goed huren en verhuren

De voortgangsrapportage van de aanpak Goed huren en verhuren wordt binnenkort aan uw raad verstuurd. Hierin zijn ook de resultaten vanuit deze aanpak ten behoeve van EU-arbeidsmigranten opgenomen. Vanuit het Rijk is de wetswijziging Goed verhuurderschap, inmiddels aan de Tweede Kamer aangeboden. Hierin staat onder andere de definitie 'EU-arbeidsmigranten' genoemd; uw raad ontvangt binnenkort van ons de impactanalyse vanuit Goed huren en verhuren rondom de implementatie van deze wet, waarin een advies wordt gegeven over in hoeverre de invoering van de vergunning de middelen brengt die we verwachten en noodzakelijk achten om de misstanden op de verhuurdersmarkt van arbeidsmigranten tegen te gaan.

Aanpak van arbeids- en huisvestingsuitbuiting

In ons coalitieakkoord 'Eén stad' hebben we de ambitie geformuleerd om malafide uitzendbureaus die arbeidsmigranten uitbuiten, ook door overbewoning van panden, aan te pakken. Die opgave is fors. In Rotterdam zien we de uitwassen in slechte huisvesting waar veel te veel geld voor wordt betaald, dakloze (arbeids)migranten die stante pede op straat zijn gezet, verbouwingen door werknemers die geen verstand hebben van het Bouwbesluit of helemaal niet mogen werken zonder "tewerkstellingsvergunning". Zij worden door malafide uitzendbureaus naar Nederland gehaald met mooie maar valse beloftes. Anderen komen zelf hierheen en vertrouwen erop dat een uitzendbureau hen goed behandelt.

Ons land telt zo'n veertienduizend uitzendbureaus volgens de gegevens van de Kamer van Koophandel. Rotterdam heeft er ruim 1.600. De regio Den Haag heeft er nog veel meer. Ze zijn makkelijk op te richten, zonder vergunning en er is nauwelijks toezicht door onafhankelijke instanties. En dat leidt tot veel misstanden op het gebied van werk en huisvesting van de werknemers, veelal arbeidsmigranten, in de (tuin)bouw, slachthuizen en distributiecentra. Er is dus een ingrijpende systeemwijziging nodig om de excessen goed aan te kunnen pakken. Eén van de belangrijkste aanbevelingen van het landelijke Aanjaagteam EU-arbeidsmigranten is om een verplicht certificeringsstelsel voor bestaande en startende uitleners op te zetten. Om een certificaat te verkrijgen en behouden, moeten uitleners aantonen dat zij de regels naleven, o.a. op het gebied van loonbetaling, fiscaliteit, en huisvesting. Uitleners die misbruik maken van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten, bijvoorbeeld door hen onder te betalen of slecht te huisvesten, kunnen hun certificaat verliezen en zo uit de markt worden geweerd. Het Rijk geeft aan dat de inwerkingtreding van het nieuwe stelsel op zijn vroegst pas haalbaar is vanaf 2025, gezien hier sprake is van een complex wetgevingstraject, waarvan de implementatie om veel zorgvuldigheid vraagt.

Rotterdam wacht niet af, maar onderzoekt intussen welke maatregelen wij kunnen inzetten, gericht op het beperken van negatieve effecten van malafide uitzendbureaus. In de aanpak van arbeidsuitbuiting en malafide arbeidsconstructies is de samenwerking met de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) essentieel, want dé aangewezen instantie om uitzendbureaus te sanctioneren wanneer arbeidswetgeving wordt overtreden, en dus geïntensiveerd. De inzet vanuit Rotterdam, die in 2021 is opgestart en nu goed op stoom komt, ziet met name toe op het organiseren en uitvoeren van integrale bedrijfscontroles vanuit de Aanpak Ondermijnende criminaliteit. De gemeente controleert tegelijkertijd op overbewoning, illegale verblijfsinrichtingen, BRP-inschrijving en/of signalen van woonoverlast. Collega's zijn en worden (periodiek) getraind op signalen van (arbeids)uitbuiting. Meerdere uitzendbureaus zijn beboet (soms voor honderdduizenden euro's) voor hun handelswijze. Ook zijn werknemers alsnog betaald met bonus vanwege onderbetaling. Daarnaast zijn meerdere pandeigenaren in onderzoek bij de Belastingdienst en FIOD, vanwege hun verdienmodel rondom de arbeidsmigrant en het niet juist aangeven van hun inkomsten uit verhuur.

In 2022 is er tot en met oktober 7 keer een controle met de Arbeidsinspectie geweest, waarbij panden in verbouwing zijn bezocht. Er zijn tot oktober 43 locaties (grote en kleinere bouwlocaties, van bijvoorbeeld een school of detailhandel naar wonen) geïnspecteerd. Bij 6 panden was alles in orde, 20 keer zijn misstanden als een onveilige werksituatie, onderbetaling, zwart werken, werknemers van buiten de EU etc. vastgesteld.

Aan de overige panden werd op dat moment niet gewerkt; deze worden later nogmaals bezocht. Bouw- en Woningtoezicht heeft meerdere omgevingsvergunningen doorgelicht en de opdrachtgevers aangesproken op het niet nakomen van hun verplichtingen. Ook zijn enkele grootschalige woonvoorzieningen voor arbeidsmigranten bezocht met relevante teams van de gemeente en de wijkagenten. Ook op doorstroomlocaties voor vluchtelingen uit Oekraïne worden uitbuitingsituaties herkend. Ook deze medewerkers worden getraind op signalen om zo de juiste zorginstanties en handhavingsinstanties te kunnen betrekken. De komende tijd bouwt Rotterdam deze aanpak, en kennis, samen met partners verder uit.

Controle op registratie in de Basisregistratie Personen (BRP) en overbewoning

Vanuit de 4 extra toezichthouders die zijn ingezet ten behoeve van het programma EU-arbeidsmigranten zijn er in totaal 193 meldingen afgehandeld van januari t/m oktober 2022. In 33 gevallen is geconstateerd dat er te veel mensen woonachtig waren in de woning. Er zijn 57 verzoeken tot uitschrijving opgemaakt voor mensen die op deze adressen geregistreerd stonden in de BRP, echter hier niet meer woonachtig waren. Voor 104 EU-arbeidsmigranten die wel zijn aangetroffen is met toestemming van deze bewoners een 'eerste vestigingsformulier' opgemaakt zodat zij ingeschreven kunnen worden in de BRP. De meeste panden die zijn bezocht liggen in Carnisse (31), Oud-Mathenesse (21), Oud-Charlois (15), Groot IJsselmonde (14) en Bloemhof (11).

Maatschappelijke ondersteuning

Uit het Fenomeenonderzoek kwam naar voren dat sociale cohesie en arbeidsuitbuiting elkaar beïnvloeden in kwetsbare wijken. Bij het opstellen van nieuw beleid zou er daarom gekozen moeten worden voor een integrale aanpak. De integrale inzet vanuit het actieprogramma richt zich onder meer op het verhogen van de zelfredzaamheid van EU-arbeidsmigranten. Veel EU-burgers wonen al geruime tijd in Rotterdam, vaak al 10 tot 15 jaar, en hebben vaak ook kinderen die in Nederland zijn geboren en getogen. Ouders zijn echter niet altijd de Nederlandse taal machtig, en de taalbarrière verhindert contact met andere groepen. Het grote aantal 'eigen voorzieningen' in de wijk, waaronder informele netwerken, maakt het mogelijk om veel zaken in de eigen taal en via tussenpersonen te regelen, wat mensen kwetsbaar maakt en houdt voor uitbuiting. Dit gaat ook ten koste van de leefbaarheid en sociale cohesie van de Rotterdamse wijken. Rotterdam wil inzetten op het versterken van de zelfredzaamheid, middels o.a. samenwerking met wijkpartners, (positieve) sleutelfiguren in de wijk, buurtinitiatieven samen met het wijknetwerk en aanpassingen in beleid waar nodig.

Laagdrempelige inzet in geprioriteerde wijken en toegang tot gemeentelijke loketten

In juni 2022 is een nieuwe opdracht aan de welzijnsaanbieders verstrekt, die in Delfshaven en Charlois momenteel uitwerken hoe ze invulling geven aan het bereiken, ondersteunen en doorgeleiden van EU-arbeidsmigranten in wijken waar arbeidsmigranten een substantieel deel van de bewoners uitmaken. Onderdeel van de werkwijze van de welzijnsorganisaties is om sleutelfiguren te werven en zo een netwerk te creëren waar mensen goed ondersteund kunnen worden. Onze informatiepunten helpen intussen EU-arbeidsmigranten de weg naar de overheid te vinden, en hen op basis van hun hulpvraag goed door te verwijzen. Professionals worden periodiek getraind over de (opbouw van) rechten en plichten van o.a. EU-arbeidsmigranten, na inschrijving in de BRP. De EU-voorlichters verwijzen arbeidsmigranten met complexe vraagstukken 'warm' door richting Vraagwijzer, wijkteam en het huurteam, en bouwen deze samenwerking verder uit.

Onderwijs en Taal

Vorig jaar hebben de schoolbesturen instemmend gereageerd op het voorstel van de gemeente om onderzoek uit te voeren naar de mogelijke druk op onderwijsinstellingen waar veel arbeidsmigrantenkinderen naar school gaan. De gemeente had die vraag gesteld om werk te maken van de motie "Laat de kinderen niet wachten". Uit het onderzoek zijn aanknopingspunten voortgekomen met als doel de positie van de kinderen van EU-arbeidsmigranten te verbeteren. Een belangrijk aanknopingspunt is het bieden van de juiste informatie ter ondersteuning van de scholen, door zowel hen als EU-arbeidsmigranten goed te informeren over het belang van inschrijving in de BRP, waarmee rechten en plichten in de Nederlandse samenleving worden opgebouwd, en over hoe het Nederlandse onderwijssysteem werkt.

Een tweede aanknopingspunt is taal. Schoolbesturen kunnen van de inzet van tolkentelefoons gebruikmaken om met o.a. EU-arbeidsmigranten te communiceren. Dit wordt voorlopig via NPO-gelden betaald, aan scholen die in aanmerking komen voor Schoolzorgteams. Naar verwachting wordt dit aanbod in 2022 ook uitgerold richting alle schakelklasscholen. Tevens wordt onderzocht hoe deze kosten na 2023 kunnen worden gecontinueerd. Ook is het voor de ontwikkeling van het kind belangrijk dat de ouders de Nederlandse taal beheersen. In principe kunnen alle Rotterdamse ouders en/of opvoeders gebruik maken van gratis taalonderwijs. Dit taalaanbod is flexibel in niveaus, lestijden en locaties en behandelt ook het Nederlandse onderwijssysteem, zij het in het Nederlands. Momenteel wordt onderzocht in hoeverre het Rotterdamse taalaanbod voldoende passend is voor EU-arbeidsmigranten. Tot slot zal er in opdracht van het Rijk in 2023 in een aantal steden, waaronder Rotterdam, een onderzoek worden uitgevoerd naar jongeren met een EU-arbeidsmigratieachtergrond. De uitkomsten hiervan worden meegenomen in de verdere ontwikkeling van dit actieprogramma.

Samenwerking met publieke en private partners op- en uitbouwen

EU-arbeidsmigranten leveren een forse bijdrage aan de Nederlandse economie, in een tijd waarin de krapte op de arbeidsmarkt fors toeneemt, en zal blijven toenemen. Om tot een goed en sluitend systeem van arbeidsmigratie te komen, niet alleen kortstondig maar voor de lange termijn, is het zaak om op alle fronten samen te werken, en een gezamenlijke koers te bepalen. In de eerste helft van 2023 presenteren wij aan uw raad een herzien programma EU-arbeidsmigranten voor de komende jaren. De komende maanden werkt de gemeente deze herziene koers, op basis van opgedane inzichten uit het afgelopen jaar en de uitkomst van de 'Verkenning naar de arbeidsmarkt voor EU-arbeidsmigranten in Rotterdam', verder uit. De samenwerking met het Rijk, de regio, en private partijen zoals werkgevers, uitzendbureaus, huisvesters en brancheorganisaties zijn hierin essentieel. In dat kader ontvangen wij dit jaar nog minister Van Gennip en De Jonge voor een werkbezoek in de wijken Carnisse/ Tarwewijk, met wie we de verdere samenwerking rondom Goed Huren en Verhuren, huisvesting en EU-arbeidsmigratie verder verkennen.

We hopen u hiermee goed te hebben geïnformeerd over de voortgang van het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025' en zien uit naar een vruchtbare discussie in uw raadscommissie over dit fenomeen.

Met vriendelijke groet,

Tim Versnel
Wethouder Werk, Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-
arbeidsmigranten